Anul al 54-lea 14 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei 14 Pagini Nr. 200 Vineri 23 Iulie 1937
P IIII
Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării din C-le P. T. T. No. 120.288/932

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAȚIUNII" BIBLIU

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ŞI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în ţară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

DIN NEAJUNSURILE MONETELOR METALICE

Neplăcerile şi riscurile legate de circulaţia monetelor metalice — în deosebi a pieselor de 100 şi 250 lei — continuă să întreţie în public curentul de neîncredere în ele. A fost par'că un făcut cu lansarea acestor monete. Chiar când nu sunt falsificate, prin faptul că au fost lucrate la turnătorii deosebite, se prezintă neasemenea între ele ca sunet şi chiar ca înfăţişare, ceeace a stârnit dela început confuzia şi neînţelegerile pe piaţă, între negustori şi public, între plătitori şi primitori.

E cazul frecvent cu monetele de 250 lei. Unele au imprimate steluţe între zimţii de pe muchea rondelului, altele nu. Ei bine, publicul neprevenit refuză să primească piesele fără steluţe.

De fapt însă, această lipsă se datoreşte numai unui defect de fabricaţie, fără să fie un indiciu că moneta este falsificată.

Ministerul de finanţe a avut, e drept, grija să explice lucrul acesta prin o serie de înştiinţări trimise administraţiilor financiare. Numai că nu toate administraţiile şi-au făcut datoria de a da o cât mai largă răspândire acestor înştiinţări.

Un cititor din Prahova ne scrie că a putut lua cunoştinţă de explicaţiile ministerului de finanţe numai întâmplător, la administraţia financiară a unui judeţ periferic din ţară, unde a dat peste un teanc de înştiinţări de acestea aruncate într'un ungher.

In cele mai multe judeţe din ţară s'a procedat, se vede, la fel, de îndată ce atâta lume a rămas neinformată, continuând să respingă monetele fără steluţe, ca nefiind bune.

Nu mai e nevoe să stăruim asupra neajunsurilor rezultate de pe urma unei astfel de situaţii.

De aceea, spre a înlătura confuzia şi nesiguranţa ce şi-au creiat drum larg în public cu privire la valabilitatea acestor monete, e necesar ca ministerul de finanţe să repete explicaţiile şi instrucţiunile sale, care să fie aduse la cunoştinţa publicului în deosebi pe calea presei şi nu numai prin simple circulări sau afipte care, de cele mai multe ori, zac uitate pe sub mesele administraţiilor financiare sau a percepţiilor din ţară, fără să ajungă sub ochii celor direct interesaţi.

MUNŢII APUSENI — Foto arh. ALEX. PETIT

Sărmanii agricultori!

S'a anunţat prin toate ziarele, că se vor lua măsuri pentru valorificarea grâului şi, în general, a cerealelor. Măsura e necesară căci este, în adevăr, un interes superior de stat ca agricultorii să-şi valorifice cât mai bine produsele lor. Dacă guvernul ia măsuri împotriva celor ce vând prea scump produsele necesare consumaţiunii, el trebuie să ia deasemenea măsuri ca producătorii de cereale să nu fie speculaţi cumpărându-li-se recoltele cu preţuri prea joase faţă de preţurile mondiale.

Să vedem în primul rând cari sunt preţurile mondiale pentru grâu pe ziua de 16 Iulie a. c.

La Chicago, preţul era de 124,25 dolari pentru un bushel. Luând cursul dolarului cel minimal oficial, de 137,31 lei, iar nu cel real de 177 lei, şi cum un bushel de grâu cântăreşte 27,5 kilograme, preţul la Chicago va fi de:

$\frac{124.25 \times 137.31}{27,5}$ = 620 lei pe suta de kilograme

sau 62.000 lei vagonul.

Dacă luăm cursul *real* al dolarului, de 177 lei, preţul vagonului de 10.000 kgr. grâu va fi de:

$\frac{124.25 \times 135}{27.5}$ = 800 lei pe suta de kilograme

sau 80.000 lei vagonul.

La Liverpool, preţul grâului, tot la 16 Iulie, era de lire sterline 9/11 pentru tona engleză (de 1016 kg.). Socotind lira sterlină după cursul minimal oficial de 674,82 lei — pe când cursul *real* este de 885, obţinem pentru preţul grâului: lire sterline 9/11 = 6444 lei

6444 : 1016 = 6342 lei tona de 1000 kg. sau 63.420 lei vagonul de 10.000 kg., adică aproape preţul de la Chicago. Dacă luăm lira sterlină egală cu 885 lei — *cursul real* — preţul vagonului de grâu va fi de 82.700 lei vagonul.

Şi în loc de 80.000 lei vagonul, preţul real, cât se plăteşte producătorilor români? Vagonul de grâu de cea mai bună calitate, linie siloz, se plăteşte cu 52.000 lei! Iar pentru consumul intern acest grâu se plăteşte cu 49.000 lei vagonul franco moară Bucureşti!

Sărmanul agricultor!

In Franţa, statul, pentru a încuraja şi proteja producţia internă, a înfiinţat o taxă vamală ridicată. La noi, din contra, producătorul de grâu e speculat atât de morar cât şi de exportatori. La aceştia se mai adaogă şi statul *care înţelege a valorifica grâul luându-i valuta pe un preţ redus şi realizând LA VENITURI, DIN „INCURAJAREA AGRICULTURII", câteva sute de milioane de lei anual!*

In astfel de condiţiuni este evident că agricultura nu poate nici renta, nici progresa.

Statul ar trebui să intervină ca să împiedice specula, atât din partea morarilor, cât şi din a exportatorilor. La nevoie să se creeze un organism special pentru export şi pentru apărarea preţului grâului destinat consumului intern. In fine, sistemul actual în care moneda ţării nu are valoare în transacţiunile cu străinătatea şi în care soluţionarea tuturor problemelor economice e dată pe mâna câtorva oameni — fie că aceştia au sau nu pregătirea necesară pentru a le resolvi — nu poate conduce la rezultatele dorite de cetăţeni şi reclamate de interesele superioare ale ţării.

TANCRED CONSTANTINESCU

Furtună puternică în Serbia centrală

Belgrad, 20 (Telor). — In Serbia centrală, a fost astă noapte o mare furtună, care a provocat în mai multe părţi inundaţii şi pagube. In oraşul Kruşevatz, o mare fabrică de săpun a fost complet inundată, pricinuindu-se mari pagube, în valoare de mai multe milioane de dinari. In apropierea oraşului, furtuna a surprins pe câmp pe un ţigan, care s'a înecat. In satele din împrejurimile oraşului, furtuna a cauzat de asemenea mari pagube. Linia ferată Niş-Skoplje, care face parte din linia internaţională Belgrad—Atena, a fost întreruptă în patru locuri, aşa că de ieri noapte până azi după amiază, niciun tren nu a putut circula. Trenurile internaţionale au fost conduse pe rute ocolite, din care cauză au suferit mari întârzieri.

SCRISORI DIN LONDRA

Situaţia in China

de AUGUR

Londra, *Iulie*

Războiul din Spania, acest nenorocit război din Spania care preocupă puterile europene, e adevărata cauză a neaşteptatei crize din China. Japonezii prezentând chinezilor această nouă notă de plată, se bazează de sigur pe faptul că Europa e paralizată de războiul civil din Spania.

Japonia a mai scontat odată imposibilitatea în care se găsesc naţiunile europene de a se înţelege între ele. Aceasta a fost în momentul în care japonezii au înfruntat Societatea Naţiunilor, prin lovitura dată în Manciuria. E drept, că atunci, armata rusească din Extremul Orient nu era în stare să se măsoare cu forţele nipone. Dealtminteri, atunci s'a şi declarat boala fatală a Societăţii dela Geneva. Mai târziu, e drept, Rusia a făcut o imensă sforţare, spre a-şi crea o mare forţă militară ameninţând Japonia. Aceasta n'a spus nimic, şi a aşteptat o nouă ocazie mai favorabilă. Germania, slabă în momentul crizei manciuriene, îşi creia o putere armată şi se apropia de japonezi. La Tokio, militarii începură pregătirea terenului în vederea unei invazii în China. Scopul lor era să formeze din cele cinci provincii din Nord, un stat independent de guvernul central dela Nanking. Dar continuau să fie foarte prudenţi, căci avioanele roşii de bombardament, care staţionau la Vladivostok, puteau să aducă prăpădul şi moartea în oraşele japoneze.

Mai târziu, se ivi această afacere din Spania, care mai mult ca oricând, a întors privirile Marei Britanii dela Extremul Orient. In loc de a veghea acolo asupra intereselor esenţiale britanice, Londra a fost obligată să-şi consacre toate puterile sarcinei ingrate de a

(Continuare in pag. 2-a)

Ciocnire între poliţie şi grevişti intr'o mină din Tunis

Tunis, 20 (Rador).— Lucrătorii dela mina Djerissa declaraseră grevă de mai multe zile, cerând urcarea salariilor.

Azi dimineaţă poliţia a încercat să pătrundă în galerii pentru a evacua pe grevişti.

S'a produs o ciocnire în cursul căreia a fost omorît un minier, un altul a fost rănit grav şi trei mai uşor.

—xox●xox—

MARCONI în ţinută de academician

—oxo○oxo—

ARESTĂRI DE COMUNIŞTI LA VARŞOVIA

Varşovia, 20 (Rador).— Ziarele anunţă că în ultimele 2 zile poliţia a făcut peste 20 de percheziţii în cercurile comuniste, arestând 30 de persoane.

M. S. Regina Maria

Prin originea şi educaţia Sa britanică, ca şi prin legăturile Sale sufleteşti cu ţara unde s'a născut, aceea pe care soarta a destinat-o să fie, într'o epocă istorică, Regină a României, a fost pusă la o grea încercare: să înţeleagă rostul misiunii ce avea de îndeplinit şi să câştige încrederea şi iubirea poporului român.

Femee superior înzestrată, cu o afirmată personalitate şi voinţă, M. S. Regina Maria a înţeles misiunea Sa şi a câştigat încrederea şi iubirea poporului român, nu numai prin alesele Sale însuşiri sufleteşti şi nobleţea caracterului Său, dar prin curajul şi pasiunea cu care a susţinut şi a apărat drepturile noastre naţionale şi prin identificarea Sa cu aspiraţiile neamului românesc. Atunci, când unii şovăiau să ia o hotărîre şi alţii căutau în desfăşurarea evenimentelor să găsească o soluţie, M. S. Regina Maria a avut acea minunată previziune a îndeplinirii idealului nostru naţional, pe care a întărit-o cu credinţa Sa neînfrântă în triumful dreptului şi al principiilor ce sunt la temelia civilizaţiei europene.

Ea a crezut, încă de la începutul războiului mondial, că ceasul mult aşteptat al înfăptuirii unirii tuturor Românilor a sunat şi atunci a susţinut cu tăria convingerii nestrămutată, intrarea noastră în acţiune pentru eliberarea Ardealului.

Ea însăşi a reamintit clipele istorice când, alături de Regele Ferdinand I, în faţa Adunării Naţionale, cu prilejul depunerii jurământului, reprezentanţii naţiunii au aclamat-o cu atâta entuziasm, încât atunci a fost convinsă, că legătura sufletească între Ea şi poporul român este mai de mult stabilită şi nimic nu va putea contribui să o slăbească.

Aceeaş încredere desăvârşită în victoria aliaţilor a avut-o M. S. Regina Maria în vremurile de restrişte, după tragica retragere a armatei noastre pe Siret şi în Carpaţii Moldovei.

Toţi foştii luptători îşi amintesc apariţia senină şi majestuoasă în zona frontului şi chiar în primele linii, ca şi în spitalele şi trenurile sanitare, pline de răniţi şi de bolnavi de tifos exantematic, din spatele frontului, a Reginei eroice, îmbrăcată în costumul alb de misionară a Crucei roşii, care înfrunta primejdiile şi sfida moartea cu un curaj impresionant.

In timpul bătăliei dela Mărăşeşti, când artileria germană bombarda violent poziţiile noastre, Regina Maria, însoţită de generalul Eremia Grigorescu şi câţiva ofiţeri, a trecut prin tranşee şi a privit din zona de foc, desfăşurarea luptelor.

— „Şi, totuşi, vom învinge, generale! Trebue să învingem!" — a fost răspunsul Ei la bombardamentul asurzitor al tunurilor germane.

Această încredere în izbânda finală, n'a părăsit-o nici după încheerea armistiţiului pe frontul ruso-român, — armistiţiu impus de trădarea ruşilor, — şi nici când am fost constrânşi să tratăm cu inamicul o pace separată. Era acea forţă morală ce întreţine rezistenţa eroică a luptătorului şi care frânge orice slăbiciune; era acea stare de spirit ce întreţine energiile creatoare ale vieţii

M. S. REGINA MARIA

şi transformă idealurile umane, în realităţi.

Din toate scrierile M. S. Reginei Maria, care au marca originalităţii şi a personalităţei Sale, ca şi din toate actele Sale, se desprinde energia vieţii, manifestarea unei voinţe întreprinzătoare şi creatoare; aspiraţii pline de nobleţe către un ideal ce nu poate fi atins decât prin armonizarea iubirii, frumosului şi binelui; idei, sentimente, impresii, sensaţii, observaţii şi meditaţii, ce frământă o minte ageră, un spirit pătrunzător şi clar văzător, o fire voluntară însetată de libertate şi de dorinţa acţiunii fecunde şi binefăcătoare.

Cu această structură sufletească şi intelectuală, cu această energie creatoare, pusă în serviciul îndeplinirii idealului nostru naţional, Regina Maria a binemeritat recunoştinţa şi iubirea poporului românesc, care, cu prilejul zilei Sale onomastice, Îi urează să se bucure de roadele operei Sale: O Românie consolidată şi înălţată prin cultură şi civilizaţie.

O STUDENTĂ CEHOSLOVACĂ SALVATĂ DELA INEC LA MAMAIA

Constanţa, 20 Iulie

Azi dimineaţă, d-ra Linda Malihek, studentă, de fel din Praga, venită să-şi petreacă vacanţa la Constanţa, s'a dus la Mamaia cu două prietene, să facă bae. Ştiind să înoate, studentele s'au avântat în larg deşi marea era agitată, iar valurile aveau o înălţime de un metru.

La întoarcere, din cauza sforţărilor prea mari, studenta Malinek şi-a pierdut puterile şi fiind în pericol de înec, a început să strige după ajutor. Din fericire, în apropiere de ea se afla artistul bucureştean Alex. Giovani, dela teatrul Alhambra, care i-a sărit în ajutor, salvând-o dela o moarte sigură, căci din cauza sgomotului prea mare provocat de valuri, strigătele studentei n'au fost auzite de alte persoane.

—oxo○oxo—

Amănunte asupra exploziei din minele dela Anina

Reşiţa, la 18 Iulie

Am relatat că, la minele de cărbuni ale soc. U. D. R. s'a produs o explozie la puţul „Regele Ferdinand I", şi unde au fost omoriţi 4 mineri, iar un artificier a fost grav rănit.

Explozia s'a produs în noaptea de 15—16 Iulie, în următoarele împrejurări:

Echipa de mineri formată din Nicolae Florea, Dumitru Cârjan, Francisc Ientner şi Alois Schmutni, lucrau în mină, unde urma să provoace o explozie cu dinamită. După ce mineri au terminat cu sfredelirea găurilor, au chemat pe artificierul Constantin Craiovan care a aşezat dinamita în găuri şi, după ce s'au luat toate precauţiunile, s'a dat foc. Odată cu explodarea dinamitei au explodat şi gazele ce erau împrăştiate prin mină. In urma incendiului provocat de explozie, toţi patru lucrători au fost carbonizaţi iar artificierul Craiovanu, grav rănit. Se crede că şi acesta va muri.

Ancheta continuă.

—xox●xox—

Snopi de grâu aprinşi dela scânteile unei locomotive

Giurgiu, 20 Iulie

Astăzi dimineaţă, dela scânteile locomotivei unui tren de marfă ce mergea spre Videle, au luat foc snopii de grâu ai locuitorului Dumitru Pătulice, ce se aflau în apropierea liniei ferate pe teritoriul comunei Bălănoaia.

Focul alimentat de vânt ameninţa să cuprindă şi alţi snopi, dar a fost stins de secţia de pompieri din Giurgiu, trimisă de prefectura judeţului.

Pagubele sunt mari.

Limba noastră

Crescătorii de neologisme

D. Giorge Pascu, profesor la facultatea de litere din Iaşi, mi-a trimes o broşură a sa: „*Examenul de capacitate* pentru limba romînă ca specialitate principală, ţinut la Bucureşti în 1929". D. Pascu era membru în comisia de examinare. Pe coperta broşurii citesc: „D-lui T. Pisani pentru a pricepe manualele de limba română".

Se arată în acest dureros document, cu numeroase citate din tezele candidaţilor, dintre cari unii au luat licenţa magna cum laude, toată nepregătirea acestora. „Incă dela primele teze comisiea a fost surprinsă de lipsa de pregătire a candidaţilor. Cu-ncetul surprinderea s-a transformat în uimire şi a sfârşit în consternare". Candidaţilor le lipsesc până şi cele mai elementare cunoştinţe. Ei scriu greşit titlul cărţilor, greşit numele autorului. Nu ştiu acordul subiectului cu predicatul. Fac greşeli ruşinoase de ortografie. Nu cunosc valoarea cuvintelor. De pildă: Nu în *deajuns* de *suficient*, — *temelia* aşezată pe *baze* solide, —*Russo* este *consternat* de frumuseţa literaturii populare, în loc de *încântat*, *entusiasmat*,— Alecsandri serveşte ca imbold atât contimporanilor săi cât şi *predecesorilor*, în loc de *succesorilor*, — Aceşti trei *coniferi* (Clain, Şincai şi Maior) se complectează unul pe altul, — *coniferi* în loc de *corifei*.

„Candidaţii, zice d. Pascu, ignorează total prototipurile străine ale cuvintelor româneşti". Ei „ignorează total *modul cum cuvintele se imprumută dela o limbă la alta*".

De cuprinsul acestei broşuri am vorbit la timp, acum câţiva ani. Am răsfoit-o din nou. Am priceput manualele de limba română şi scrisul pocit al atâtor profesori de română. Mi-a apărut în faţă, întreg, din cap până în picioare şi d. Măruţă, cu părerile lui despre I. L. Caragiale, cu broşura lui despre „Neologismele în limba română", cu casna lui să pară om cu carte. Aşa, vorbeşte de *Logică*, — n'aş fi bănuit că a învăţat *Logica*, — de *ignoratio elenchi*, de *error fundamentalis*, şi face nişte silogisme trase sdravăn de păr, cu *premisa majoră*, *premisa minoră*, *concluzia*. Dar „ignorează *total* modul cum cuvintele *se imprumută de la o limbă la alta*" şi nu ştie care e chemarea profesorului de română.

La invinuirea mea că elevii dau în manualele lor de şcoală peste îndrăsneaţa învăţătură: neologismul are „calităţi spirituale" şi „nuanţe" ce lipsesc cuvintelor corespunzătoare româneşti, d. Măruţă, profesor de română la liceul din Craiova, mărturiseşte fără nici o sfială:

„*Da, aşa învăţăm noi pe elevi;* mai *cumpătat* (?) în clasa IV-a, mai desvoltat (fără cumpătare?)... la cl. VII-a şi a VIII-a... Dacă neologismul n'are destulă forţă sufletească, dacă nu e susţinut adică de scriitori, din diferite motive (?!), el se retrage frumuşel. Dacă din contra a încăput pe mâini bune, care i-au dat înţelesul (*mâinile* îi dau *înţelesul?)* pe care nu-l poate avea un autohton (!) — rămâne... devine *român adevărat*, iar orchestraţia limbii româneşti se îmbogăţeşte cu o notă nouă... noi trebue să păstrăm toate neologismele din opera lui Eminescu... să intre în limbă... Să căutăm să dăm acestor neologisme o valoare de circulaţie cât mai întinsă... să veghem ca ele să fie întrebuinţate cu nuanţele lor particulare..."

Cu cât citeşti ce scrie acest profesor cu atât vezi pe ce drum rătăcit îl împinge neştiinţa, cu atât vezi că nu-şi cunoaşte datoria lui de dascăl.

Nu e treaba profesorului de română să desgroape „toate neologismele", fie şi de la autorii cei mai de seamă, să le pună în „circulaţie cât mai întinsă" ca ele „să intre în limbă", „să nu se piardă".

Profesorul de română nu e crescător de neologisme. El trebue să cunoască bine limba românească, să aibă respect şi dragoste pentru ea, să o facă iubită şi respectată de toţi, şi mai ales de elevii lui. El e chemat să înveţe pe şcolari să vorbească şi să scrie „limba de *astăzi*" a poporului românesc, „nu limba de *mâine*", pe care o va vorbi sau nu o va vorbi, după cum neologismele întrebuinţate de ziare şi de scriitori au să rămână, sau, cu mai multă minte de cât d. Măruţă, au să se „retragă frumuşel".

Cu asemenea profesori am ajuns să citim în ziare o limbă românească de soiul acesta: „*Pe vremea aceea*, Jean Harlow făcea *deacum* cinematograf". Şi, cum îmi scrie d. inginer N. Chetoianu, din Craiova: „Intr'o publicaţie a Municipiului nostru stă scris: „Ghiaţa se va vinde cu un leu *per kilogram*, în loc de *1 leu kilogramul*".

Dacă nu amândoi aceşti *scriitori*, dar cel cu *per kilogram*, de la primăria Craiovei, a fost, fără doar şi poate, elev al d-lui T. D. Măruţă.

T. PIPANI

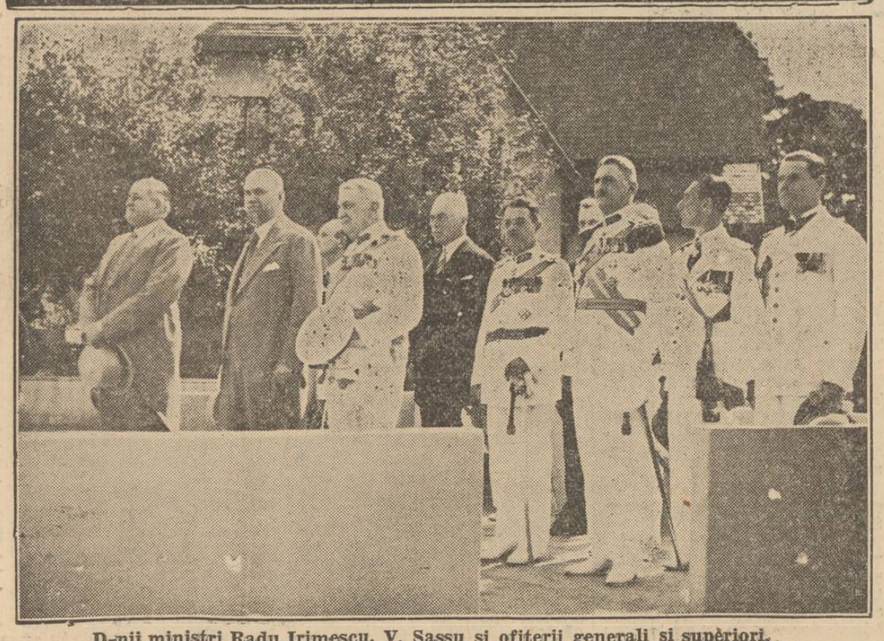

D-nii ministri Radu Irimescu, V. Sassu şi ofiţerii generali şi superiori, Marţi, la serbarea patronului aviaţiei.